

» solvendi solus acceperit potestatem¹ : » cum et illud unus pro omnibus dixerit, et hoc cum omnibus tanquam quam personam gerens ipsius unitatis acceperit : ideo unus pro omnibus, quia unitas est in omnibus. Unde et hic cum dixisset : « desuper contexta : » addidit, « per totum. » Quod si referamus ad id quod significat, nemo ejus est expers qui pertinere invenitur ad totum : a quo toto, sicut Græca indicat lingua, catholica vocatur Ecclesia². In sorte autem quid nisi Dei gratia commendata est? Sic quippe in uno ad omnes pervenit, cum sors omnibus placuit, quia et Dei gratia in unitate ad omnes pervenit : et cum sors mittitur, non personæ cujusque vel meritis, sed occulto judicio Dei ceditur.

V. Nec ideo ista non aliquid boni significasse quis dixerit, quia per malos facta sunt, non scilicet per eos qui Christum secuti, sed qui sunt persecuti. Quid enim de ipsa cruce dicturi sumus, quæ certe similiter ab inimicis atque impiis Christo facta et impacta est? Et tamen ea significari recte intelligitur, quod ait Apostolus, quæ sit latitudo et longitudo et altitudo et profundum³. Lata est quippe in transverso ligno, quo extenduntur pendentes manus; et significat opera bona, in latitudine charitatis : longa est a transverso ligno usque ad terram, ubi dorsum, pedesque figuntur; et significat perseverantiam in longitudine temporis usque in finem : alta est in cacumine, quo transversum lignum sursum versus exceditur; et significat supernum finem, quo cuncta opera referuntur; quoniam cuncta quæ latitudine ac longitudine bene ac perseveranter fiunt, propter altitudinem divinorum facienda sunt præmiorum : profunda est in ea parte qua in terra figitur : ibi quippe et occulta est, nec videri potest, sed cuncta ejus apparentia et eminentia inde con-

¹ Matth. xvi, 16, etc. — ² Græc. ὅλον totum. — ³ Ephes. iii, 18.

surgunt; sicut bona nostra de profunditate gratiæ Dei, quæ comprehendi ac dijudicari non potest, universa procedunt. Sed etsi crux Christi hoc solum significet, quod ait Apostolus : « Qui autem Jesu Christi sunt, carnem » suam crucifixerunt cum passionibus et concupiscen- » tiis¹, » quam magnum bonum est? Nec tamen facit hoc nisi concupiscens adversus carnem spiritus bonus, cum illam crucem Christi fecerit inimicus, id est, spiritus malus. Postremo quid est, quod omnes noverunt, Signum Christi, nisi crux Christi? Quod signum nisi adhibeatur, sive frontibus credentium, sive ipsi aquæ ex qua regenerantur, sive oleo quo chrismate ununtur, sive sacrificio quo aluntur, nihil eorum rite perficitur. Quomodo ergo per id quod mali faciunt, nihil boni significatur; quando per crucem Christi, quam fecerunt mali, in celebratione Sacramentorum ejus bonum nobis omne signatur? Sed hæc hactenus : quæ autem sequuntur, alias, ut Deus opitabitur, disserendo videbimus.

TRACTATUS CXIX.

Ab eo quod sequitur, *Et milites quidem hæc fecerunt* : usque ad id : *Et inclinato capite tradidit spiritum*.

I. CRUCIFIXO Domino, postea quam divisio vestimentorum ejus etiam sorte missa completa est, quæ deinde narret Joannes evangelista videamus. « Et milites quidem, » inquit, hæc fecerunt. Stabant autem juxta crucem Jesu,

¹ Galat. v, 24.

» mater ejus, et soror matris ejus Maria Cleophæ Magda-
 » lene : cum vidisset ergo Jesus matrem et Discipulum
 » stantem quem diligebat, dicit matri suæ, Mulier, ecce
 » filius tuus : deinde dicit Discipulo, Ecce mater tua. Et
 » ex illa hora accepit eam Discipulus in sua¹. » Hæc ni-
 mirum est illa hora, de qua Jesus aquam conversurus in
 vinum, dixerat matri : « Quid mihi et tibi est, mulier ? »
 Nondum venit hora mea². » Hanc itaque horam prædi-
 xerat quæ tunc nondum venerat, in qua deberet agnos-
 cere moriturus, de qua fuerat mortaliter natus. Tunc ergo
 divina facturus, non divinitatis, sed infirmitatis matrem
 velut incognitam repellebat : nunc autem humana jam
 patiens, ex qua fuerat factus homo, affectu commandabat
 humano. Tunc enim qui Mariam creaverat, innotescebat
 virtute : nunc vero quod Maria pepererat, pendebat in
 cruce³.

II. Moralis igitur insinuatyr locus. Facit quod facien-
 dum admonet, et exemplo suo suos instruxit præceptor
 bonus, ut a filiis piis impendatur cura parentibus : tan-
 quam lignum illud ubi erant fixa membra morientis, etiam
 cathedra fuerit magistri docentis. Ex hac sana doctrina
 didicerat Paulus apostolus quod docebat, quando dice-
 bat : « Si quis autem suis, et maxime domesticis non pro-
 » videt, fidem negavit, et est infideli deterior⁴. » Quid
 autem tam cuique domesticum, quam parentes filiis, aut
 parentibus filii ? Hujus itaque saluberrimi præcepti ipse
 magister sanctorum de se ipso constituebat exemplum,
 quando non ut famulæ Deus quam creaverat et re-
 gebat, sed ut matri homo de qua creatus fuerat et
 quam relinquebat, alterum pro se quodammodo fi-
 lium providebat. Nam cur hoc fecerit, quod sequitur in-

¹ Joan. xix, 24-27. — ² Id. ii, 4. — ³ Vide supra in Tract. 8. —
 4 1 Tim. v, 8.

dicat : ait enim Evangelista, « Et ex illa hora accepit eam
 » Discipulus in sua, » de se ipso dicens. Sic quippe com-
 memorare se solet, quod eum diligebat Jesus : qui utique
 omnes, sed ipsum præ cæteris et familiarius diligebat, ita
 ut in convivio super pectus suum discumbere faceret¹ :
 credo ut istius Evangelii, quod per eum fuerat prædi-
 caturus, divinam excellentiam hoc modo altius commen-
 daret.

III. Sed in quæ sua Joannes matrem Domini accepit ?
 Neque enim non ex eis erat qui dixerunt ei : « Ecce nos
 » dimisimus omnia, et secuti sumus te². » Sed ibi quo-
 que audierat, Quicumque ista dimiserit propter me,
 accipiet in hoc sæculo centies tantum. Habebat ergo ille
 Discipulus centupliciter plura quam dimiserat, in quæ
 susciperet ejus matrem qui illa donaverat. Sed in ea so-
 cietate beatus Joannes receperat centuplum, ubi nemo
 dicebat aliquid suum, sed erant illis omnia communia³ :
 sicut in Apostolorum Actibus scriptum est. Sic enim Apos-
 toli erant, quasi nihil habentes, et omnia possidentes⁴.
 Quomodo ergo matrem magistri et Domini sui Discipulus
 et famulus accepit in sua, ubi aliquid suum nemo dice-
 bat ? An quia paulo post in eodem libro legitur : « Quot
 » quot enim possessores prædiorum vel domorum erant,
 » vendentes afferebant pretia eorum, et ponebant ad pe-
 » des Apostolorum, distribuebatur autem unicuique prout
 » opus erat⁵, » intelligendum est sic distributum fuisse
 huic Discipulo quod opus erat, ut illic etiam beatæ Mariæ
 tanquam matris ejus portio poneretur : magisque sic de-
 bemus accipere quod dictum est : « Ex illa hora suscepit
 » eam Discipulus in sua, » ut ad ejus curam quidquid ei
 esset necessarium pertineret ? Suscepit ergo eam in sua,

¹ Joan. xiii, 23. — ² Matth. xix, 27. — ³ Act. iv, 32. — ⁴ 2 Cor. vi, 10.
 — ⁵ Act. iv, 34, 35.

non prædia, quæ nulla propria possidebat; sed officia, quæ propria dispensatione exequenda curabat.

IV. Deinde subjungit, « Postea sciens Jesus quia omnia » consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dicit, » Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum, illi autem » spongiam plenam hyssopo circumponentes, obtulerunt » ori ejus. Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit, Con- » summatum est. Et inclinato capite, tradidit spiritum¹. » Quis potest quæ facit, ita disponere, quomodo disposuit homo iste quæ passus est? Sed homo mediator Dei et hominum²; homo de quo prædictum legitur, Et homo est, et quis agnoscet eum? quoniam homines per quos hæc fiebant, non agnoscebant hominem Deum. Homo namque apparebat qui Deus latebat: patiebatur hæc omnia qui apparebat, et idem ipse disponebat hæc omnia qui latebat. Vidit ergo quia consummata sunt omnia, que oportebat ut fierent antequam acciperet acetum et traderet spiritum: atque ut hoc etiam consummaretur quod Scriptura prædixerat: « Et in siti mea potaverunt me » aceto³, Sitio » inquit: tanquam diceret: Hoc minus fecistis, date quod estis. Judæi quippe ipsi erant acetum, degenerantes a vino Patriarcharum et Prophetarum, et tanquam de pleno vase, de iniquitate mundi hujus impleti, cor habentes velut spongiam, cavernosis quodammodo atque tortuosis latibulis fraudulentum. Hyssopum autem cui circumposuerunt spongiam aceto plenam, quoniam herba est humilis, et pectus purgat, ipsius Christi humilitatem congruenter accipimus: quam circumdederunt, et se circumvenisse putaverunt. Unde est illud in Psalmo: « Asperges me hyssopo, et mundabor⁴. » Christi namque humilitate mundamur: quia nisi humiliasset se-

¹ Joan. xix, 28-30. — ² I Tim. ii, 5. — ³ Psal. lxxviii, 22. — ⁴ Id. l, 9.

metipsum, factus obediens usque ad mortem crucis¹, non utique sanguis ejus in peccatorum remissionem, hoc est, in nostram mundationem fuisset effusus.

V. Nec moveat quomodo spongia ori ejus potuerit ad-moveri, qui in cruce fuerat exaltatus a terra². Sicut enim apud alios Evangelistas legitur, quod hic prætermisit, in arundine est factum, ut in spongia talis potus ad crucis sublimia levaretur. Per arundinem vero Scriptura significabatur, quæ implebatur hoc facto. Sicut enim lingua dicitur vel Græca vel Latina, vel alia quælibet sonum significans, qui lingua promitur: sic arundo dici potest littera, quæ arundine scribitur. Sed sonos significantes vocis humanæ usitatissime dicimus linguas: Scripturam vero arundinem dici, quo minus est usitatum, eo magis est mystice figuratum. Faciebat ista populus impius, patiebatur ista misericors Christus. Qui faciebat, quid faceret nesciebat: qui patiebatur autem, non solum quid fieret et cur fieret sciebat, verum etiam de male facientibus bene ipse faciebat.

VI. « Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit: Consummatum est. » Quid, nisi quod prophetia tanto ante prædixerat? Deinde quia nihil remanserat, quod antequam moreretur fieri adhuc oporteret, tanquam ille « qui » potestatem habebat ponendi animam suam, et iterum » sumendi eam³: » peractis omnibus quæ ut peragerentur expectabat: « Inclinato capite tradidit spiritum. » Quis ita dormit quando voluerit, sicut Jesus mortuus est quando voluit? Quis ita vestem ponit quando voluerit, sicut se carne exiit quando voluit? Quis ita cum voluerit abit, quomodo cum voluit obiit? Quanta speranda vel timenda potestas et judicantis, si apparuit tanta morientis?

¹ Philip. ii, 8. — ² Matth. xxvii, 48, et Marc. xv, 36. — ³ Joan. x, 18.

TRACTATUS CXX.

Ab eo quod sequitur : *Judæi ergo, quoniam parasceve erat, etc. usque ad id, Nondum enim sciebant Scripturam, quia oportet eum a mortuis resurgere.*

I. POSTEA quam Dominus Jesus, peractis omnibus quæ ante suam mortem peragi oportere præsciebat, quando voluit tradidit spiritum, quæ deinde secuta sunt, Evangelista narrante videamus. « Judæi ergo, inquit, quoniam » parasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora » sabbato (erat enim magnus dies ille sabbati;) rogave- » runt Pilatum ut frangerentur eorum crura, et tolle- » rentur¹. » Non crura tollerentur, sed hi quibus ideo frangebantur ut morerentur, et auferrentur ex ligno : ne pendentes in crucibus magnum diem festum sui diurni cruciatus horrore fædarent.

II. « Venerunt ergo milites, et primi quidem fregerunt » crura, et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Jesum » autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, » non fregerunt ejus crura : sed unus militum lancea la- » tus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis, et aqua². » Vigilanti verbo Evangelista usus est, ut non diceret, la- » tus ejus percussit, aut vulneravit, aut quid aliud; sed, » aperuit : » ut illic quodammodo vitæ ostium pandere- » tur, unde sacramenta Ecclesiæ manaverunt, sine quibus ad vitam quæ vera vita est, non intratur. Ille sanguis in

¹ Joan. xix, 31. — ² Ibid. 31-34.

remissionem fusus est peccatorum : aqua illa salutare temperat poculum : hæc et lavacrum præstat, et potum. Hoc prænuntiabat quod Noë in latere arcæ ostium facere jussus est¹, qua intrarent animalia, quæ non erant diluvio peritura, quibus præfigurabatur Ecclesia. Propter hoc prima mulier facta est de latere viri dormientis, et appellata est vita materque vivorum². Magnum quippe significavit bonum, ante magnum prævaricationis malum. Hic secundus Adam inclinato capite in cruce dormivit, ut inde formaretur ei conjux, quod de latere dormientis effluxit. O mors unde mortui reviviscunt! Quid isto sanguine mundius? Quid vulnere isto salubrius?

III. « Et qui vidit, inquit, testimonium perhibuit, et » verum est testimonium ejus : et ille scit quia vera dicit, » ut et vos credatis³. » Non dixit, ut et vos sciatis, sed » ut credatis : » scit enim qui vidit, cujus credat testi- » monio qui non vidit. Magis autem ad fidem credere per- » tinet quam videre. Nam quid est aliud credere, quam fi- » dem accommodare? « Facta sunt enim hæc, inquit, ut » Scriptura impleretur, Os non comminuetis ex eo. Et » iterum alia Scriptura dicit, Videbunt in quem confixe- » runt⁴. » Duo testimonia de Scripturis reddidit singulis rebus, quas factas fuisse narravit. Nam quia dixerat, « Ad » Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mor- » tuum, non fregerunt ejus crura, » ad hoc pertinet tes- » timonium, « Os non comminuetis ex eo : » quod præcep- » tum est eis qui celebrare Pascha jussi sunt ovis immola- » tione in veteri Lege, quæ Dominicæ passionis umbra præcesserat. Unde « Pascha nostrum immolatus est Chris- » tus⁵ : » de quo et Isaias propheta prædixerat : « Sicut ovis

¹ Gen. vi, 16. — ² Gen. ii, 22, etc. — ³ Joan. xix, 35. — ⁴ Ibid. 36; Exod. xii, 46; Joan. xix, 37, et Zac. xxxii, 10. — ⁵ I Cor. v, 7.

» ad immolandum ductus est¹. » Item quia subjunxerat dicens : « Sed unus militum lancea latus ejus aperuit, » ad hoc pertinet alterum testimonium « Videbunt in quem » confixerunt : » ubi promissus est Christus, in ea qua crucifixus est carne venturus.

IV. « Post hæc autem rogavit Pilatum Joseph ab Arimathia, (eo quod esset Discipulus Jesu, occultus autem » propter metum Judæorum,) ut tolleret corpus Jesu : et » permisit Pilatus. Venit ergo, et tulit corpus Jesu. Venit » autem Nicodemus qui venerat ad Jesum nocte primum, » ferens mixturam myrrhæ et aloes quasi libras centum². » Non ita distinguendum est, ut dicamus, « primum ferens mixturam myrrhæ : » sed ut quod dictum est, « primum, » ad superiorem sensum pertineat. Venerat enim Nicodemus ad Jesum nocte primum, quod idem Joannes narravit in prioribus Evangelii sui partibus³. Hic ergo intelligendum est ad Jesum, non tunc solum, sed tunc primum venisse Nicodemum; ventitasse autem postea ut fieret audiendo Discipulus : quod certe modo in revelatione corporis beatissimi Stephani ferre omnibus gentibus declaratur (2). « Acceperunt ergo corpus » Jesu, et ligaverunt illud linteis cum aromatibus, sicut » mos est Judæis sepelire⁴. » Non mihi videtur Evangelista frustra dicere voluisse, « sicut mos est Judæis sepelire : » Ita quippe, nisi fallor, admonuit in hujusmodi officiis, quæ mortuis exhibentur, morem cujusque gentis esse servandum.

V. « Erat autem in loco ubi crucifixus est, hortus, et » in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat⁵. » Sicut in Mariæ virginis utero ne-

¹ Isai. lxxi, 7. — ² Joan. xix, 38, 39. — ³ Id. iii, 1. — ⁴ Id. xix, 40. — ⁵ Ibid. 41.

mo ante illum, nemo post illum conceptus est : ita in hoc monumento nemo ante illum, nemo post illum sepultus est. « Ibi ergo propter parasceven Judæorum, quia juxta » erat monumentum, posuerunt Jesum. » Acceleratam vult intelligi sepulturam, ne advesperasceret : quando jam propter parasceven, quam Coenam puram Judæi Latine usitatius apud nos vocant, facere tale aliquid non licebat.

VI. « Una autem sabbati Maria Magdalene venit mane, » cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum; et vidit lapidem sublatum a monumento¹. » Una sabbati est, quem jam diem Dominicum propter Domini resurrectionem mos Christianus appellat : quem Matthæus solus in Evangelistis primam Sabbati nominavit. « Cucurrit » ergo, et venit ad Simonem Petrum et ad alium Discipulum quem amabat Jesus, et dicit eis, Tulerunt Dominum de monumento, et nescimus ubi posuerunt eum. » Nonnulli codices etiam græci habent, « Tulerunt Dominum meum, » quod videri dictum potest propensiore charitatis vel famulatus affectu : sed hoc in pluribus codicibus, quos in promptu habuimus, non invenimus.

VII. « Exiit ergo Petrus et ille alius Discipulus, et venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul, » et ille alius Discipulus præcucurrit citius Petro, et venit » primus ad monumentum². » Advertenda hic et commendanda est recapitulatio, quomodo reditum est ad id quod fuerat prætermissum : et tamen quasi hoc sequeretur adjunctum est. Cum enim jam dixisset : « venerunt » ad monumentum : » regressus est ut narraret quomodo venerunt, atque ait : « Currebant autem duo simul, » etc. Ubi ostendit quod præcurrens ad monumentum prior

¹ Joan. xx, 1; Matth. xviii, 1, et Joan. xx, 7. — ² Joan. xx, 3, 4.

venerit alius ille Discipulus, quem se ipsum significat, sed tanquam de alio cuncta narrat.

VIII. « Et cum se inclinasset, inquit, vidit posita linteamina, non tamen introiit. Venit ergo Simon Petrus » sequens eum, et introiit in monumentum; et vidit » linteamina posita, et sudarium quod fuerat super caput » ejus non cum linteaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum¹. » Putamus-ne nihil ista significant? Nequaquam hoc putaverim. Sed ad alia festinamus, in quibus immorari quæstionis vel obscuritatis alicujus necessitate compellimur. Nam ista quæ per se ipsa manifesta sunt, quid singula etiam significant, quærere sanctæ quidem deliciæ sunt, sed otiosorum, quod non sumus nos.

IX. « Tunc ergo introiit et ille discipulus, qui venerat » primus ad monumentum². » Prior venit, et posterior intravit. Neque hoc utique vacat, sed mihi ad ista non vacat. « Et vidit, inquit, et credidit. » Hic nonnulli parum attendentes, putant hoc Joannem credidisse, quod Jesus resurrexit: sed quod sequitur, hoc non indicat. Quid sibi enim vult, quod statim adjunxit, « Nondum enim sciebant » Scripturam, quia oportet eum a mortuis resurgere³? » Non ergo eum credidit resurrexisse, quem nesciebat oportere resurgere. Quid ergo vidit? quid credidit? Vidit scilicet inane monumentum, et credidit quod dixerat mulier, eum de monumento esse sublatum. « Nondum enim sciebant » Scripturam, quia oportet eum a mortuis resurgere. » Et ideo quando id ab ipso Domino audiebant, quamvis apertissime diceretur; consuetudine audiendi ab illo parabolæ, non intelligebant, et aliquid aliud eum significare credebant. Sed ea quæ sequuntur in sermonem alium differamus.

¹ Joan. xx, 5-7. — ² Ibid. 8. — ³ Ibid. 9.

TRACTATUS CXXI.

De eo quod sequitur: *Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli: usque ad id: Beati qui non viderunt et crediderunt.*

I. **SUBLATUM** esse Dominum de monumento, discipulis ejus Petro et Joanni nuntiaverat Maria Magdalene: quo illi venientes, invenerunt sola linteamina, quibus corpus fuerat involutum: et quid aliud credere potuerunt, nisi quod dixerat, quod etiam ipsa crediderat? « Abierunt ergo » iterum ad semetipsos discipuli¹: id est, ubi habitabant, et unde ad monumentum cucurrerant. « Maria autem stabat » ad monumentem foris plorans². » Viris enim redeuntibus, infirmiore sexum in eodem loco fortior figebat affectus. Et oculi qui Dominum quæsierant et non invenerant, lacrymis jam vacabant, amplius dolentes quod fuerat de monumento ablatum, quam quod fuerat in ligno occisus: quoniam magistri tanti, cujus eis vita subtracta fuerat, nec memoria remanebat. Tenebat itaque ad monumentum jam dolor iste mulierem. « Cum ergo fleret, inclinavit se et » prospexit in monumentum. » Cur hoc fecerit nescio. Non enim nesciebat non ibi esse jam quem quærebat; quandoquidem inde sublatum et discipulis ipsa nuntiaverat; et illi ad monumentum venerant, et non solum intuendo, sed etiam intrando corpus Domini quæsierant, non invenerant. Quid sibi ergo vult, quod ista cum fleret, rursus in monumentum inclinata prospexit? Utrum quod nimium

¹ Joan. xx, 10. — ² Ibid. 11.

dolebat, nec suis nec illorum oculis facile putabat esse credendum? An potius divino instinctu in animo ejus affectum est ut prospiceret? Prospexit enim, « Et vidit duos » Angelos in albis sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu¹. » Quid est quod unus ad caput, et ad pedes alter sedebat? An quoniam qui Græce Angeli dicuntur, Latine sunt nuntii, isto modo Christi Evangelium velut a capite usque ad pedes, ab initio usque in finem significabant esse nuntiandum? « Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit ei: Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum². » Angeli lacrymas prohibebant: ubi quid aliud quam futurum quodammodo gaudium nuntiabant? Ita enim dixerunt: « Quid ploras? » ac si dicerent: Noli plorare. At illa eos putans interrogasse nescientes, causas prodit lacrymarum: « Quia tulerunt, inquit, Dominum meum: » Dominum suum vocans corpus exanime Domini sui, a toto partem significans: sicut omnes confitemur Jesum Christum Filium Dei unicum Dominum nostrum, quod utique simul est et Verbum et anima et caro, crucifixum tamen et sepultum, cum sola ejus sepulta sit caro. « Et nescio, » inquit, ubi posuerunt eum. » Hæc erat causa major doloris, quia nesciebat quo iret ad consolandum dolorem. Sed hora jam venerat, qua id quod nuntiatum quodammodo fuerat ab Angelis flere prohibentibus, gaudium succederet fletibus.

II. Denique « hæc cum dixisset, conversa est retrorsum, » et vidit Jesum stantem, et non sciebat quia Jesus est. » Dicit ei Jesus: Mulier, quid ploras? quem quæris? Illa » existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si » tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum, et ego » eum tollam. Dicit ei Jesus: Maria. Conversa illa dicit

¹ Joan. xx, 12. — ² Ibid. 13.

» ei: Rabboni, quod dicitur magister¹. » Nemo calumnietur mulieri quod hortulanum dixerit dominum, et Jesum Magistrum. Ibi enim rogabat, hic agnoscebat: ibi honorabat hominem, a quo beneficium postulabat; hic recolebat doctorem, a quo discernere humana et divina discebat. Appellabat dominum cujus ancilla non erat, ut per eum perveniret ad Dominum cujus erat. Aliter ergo Dominum dixit, « Sustulerunt Dominum meum »: aliter autem, « Domine, si tu sustulisti eum. » Nam et Prophetæ appellaverunt dominos eos qui homines erant: sed aliter illum de quo scriptum est: « Dominus nomen ei². » Sed ista mulier quæ jam fuerat conversa retrorsum ut videret Jesum, quando eum putavit esse hortulanum, et cum illo utique loquebatur, quomodo rursus conversa dicitur, ut ei diceret « Rabboni »: nisi quia tunc conversa corpore quod non erat putavit, nunc corde conversa quod erat agnovit?

III. « Dicit ei Jesus: Noli me tangere, nondum enim » ascendi ad Patrem meum: vade autem ad fratres meos, » et dic eis: Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum, Deum meum et Deum vestrum³. » Est in his verbis quod breviter quidem, sed tamen attentius pertractare debemus. Jesus quippe mulierem quæ illum magistrum agnovit et appellavit, cum hæc ei responderet, fidem docebat: et hortulanus ille in ejus corde, tanquam in horto suo granum sinapis seminabat. Quid est ergo, « Noli me tangere? » Et tanquam hujus prohibitionis causa quæreretur, adjunxit: « nondum enim ascendi ad » Patrem meum. » Quid est hoc? Si stans in terra non tangitur, sedens in caelo quomodo ab hominibus tangeretur? Qui certe antequam ascenderet, discipulis se tangendum obtulit dicens, sicut Lucas evangelista testatur: « Palpate

¹ Joan. xx, 14-16. — ² Psal. lxxvii, 5. — ³ Joan. xx, 17.

» et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut
 » me videtis habere¹: vel quando dixit discipulo Thomæ:
 » Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer
 » manum tuam, et mitte in latus meum. » Quis autem tam
 sit absurdus, ut dicat eum a discipulis quidem antequam
 ad Patrem ascendisset, voluisse se tangi; a mulieribus
 autem noluisse, nisi cum ascendisset ad Patrem? Sed nec
 sic, qui vellet, desipere sineretur. Leguntur enim etiam
 feminae post resurrectionem antequam ad Patrem ascen-
 deret, tetigisse Jesum, in quibus erat etiam ipsa Maria
 Magdalene, narrante Matthæo, quod occurrerit illis Jesus
 dicens: « Ayete. » Illæ autem accesserunt, inquit, et te-
 nuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum². Hoc a Joanne
 prætermissum est, sed a Matthæo verum dictum. Restat
 ergo ut aliquod in his verbis lateat sacramentum: quod
 sive inveniamus, sive invenire minime valeamus, inesse
 tamen nullo modo dubitare debemus. Aut ergo sic dictum
 est: « Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem
 » meum, » ut in illa femina figuraretur Ecclesia de gen-
 tibus, quæ in Christum non credit, nisi cum ascendisset
 ad Patrem: aut sic in se credi voluit Jesus, hoc est, sic
 se spiritualiter tangi, quod ipse et pater unum sint. Ejus
 quippe intimis sensibus quodammodo ascendit ad Patrem,
 qui sic in eo profecerit ut Patri agnoscat æqualem: aliter
 non recte tangitur, id est, aliter non recte in eum credi-
 tur. Poterat autem sic credere Maria, ut eum putaret im-
 parem Patri, quod utique prohibetur cum ei dicitur:
 « Noli me tangere »; id est: Noli in me sic credere, quem-
 admodum adhuc sapis; noli tuum sensum huc usque per-
 tendere quod pro te factus sum, nec transire ad illud per
 quod facta es. Quomodo enim non carnaliter adhuc in
 eum credebatur, quem sicut hominem flebat? « Nondum

¹ Luc. xxiv, 39. — ² Matth. xxviii, 9.

» enim ascendi, inquit, ad Patrem meum »: ibi me
 tanges, quando me credideris Patri non imparem Deum.
 « Vade autem ad fratres meos, et dic eis: Ascendo ad
 » Patrem meum et Patrem vestrum. » Non ait: Patrem
 nostrum: aliter ergo meum, aliter vestrum, natura meum,
 gratia vestrum. « Et Deum meum et Deum vestrum. »
 Neque hic dixit, Deum nostrum: ergo et hic aliter meum,
 aliter vestrum; Deum meum sub quo et ego homo sum.
 Deum vestrum inter quos et ipsum mediator sum.

IV. « Venit Maria Magdalene annuntians discipulis,
 » quia vidi Dominum: et hæc dixit mihi. Cum esset ergo
 » sero die illa una sabbatorum, et fores essent clausæ, ubi
 » erant discipuli congregati propter metum Judæorum,
 » venit Jesus et stetit in medio, et dicit eis: Pax vobis.
 » Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et latus¹. » Clavi
 enim manus fixerant, lancea latus ejus aperuerat: ubi ad
 dubitantium corda sananda, vulnerum sunt servata ves-
 tigia. Moli autem corporis ubi divinitas erat, ostia clausa
 non obstiterunt. Ille quippe non eis apertis intrare potuit,
 quo nascente virginitas matris inviolata permansit, « Ga-
 » visi sunt ergo discipuli, viso Domino. Dixit ergo eis ite-
 » rum: Pax vobis.² » Iteratio confirmatio est, ipse quippe
 dat per Prophetam promissam pacem super pacem. « Sicut
 » misit me Pater, inquit, et ego mitto vos. » Æqualem
 Patri Filium novimus, sed hic verba mediatoris agnoscimus.
 Medium quippe se ostendit dicendo: Ille me, et ego
 vos. « Hoc cum dixisset, insufflavit, et dixit eis: Accipite
 » Spiritum sanctum³. » Insufflando significavit Spiritum
 sanctum non Patris solius esse Spiritum, sed et suum.
 « Quorum remiseritis, inquit, peccata, remittuntur eis;
 » et quorum retinueritis, retenta sunt⁴. » Ecclesiæ caritas
 quæ per Spiritum sanctum diffunditur in cordibus nostris,

¹ Joan. xx, 18-20. — ² Ibid. 21. — ³ Ibid. 22. — ⁴ Ibid. 23.